

เรื่อง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๗ หรือไม่

๑. ความเป็นมาและข้อเท็จจริงโดยสรุป

ศาลจังหวัดชลบุรีส่งคำโต้แย้งของจำเลยทั้งสาม (นายวีระศักดิ์ ไชยสุขเจริญกุล ที่ ๑ นายรพีพัทธ์ ตีพันธ์ ที่ ๒ และนายเอกชัย รุ่งนิศากร ที่ ๓) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อ ๗๗๒/๒๕๖๕ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ สรุปได้ว่า นิติบุคคลอาคารชุดนอร์ท บีช ที่ ๑ และบริษัท ริชแมน พร็อพเพอร์ตี้ จำกัด ที่ ๒ เป็นโจทก์ยื่นฟ้องจำเลยทั้งสาม ต่อศาลจังหวัดชลบุรีในความผิดฐานตัวการ ผู้ใช้ ลักทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ และบุกรุก ขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสามตามประมวลกฎหมายอาญา จำเลยทั้งสามโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม ที่บัญญัติว่า “ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ห้ามมิให้ศาลถามค่าให้การจำเลย และก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น” เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลยเพื่อพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่าคดีของโจทก์ไม่มีมูลที่จะประทับฟ้อง ขัดต่อหลักความเสมอภาคและหลักการรับฟังความทุกฝ่าย และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลยอมเด็ดขาด ...” เป็นบทบัญญัติที่จำกัดสิทธิของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ขัดต่อหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ขัดต่อหลักความเสมอภาคและหลักการรับฟังความทุกฝ่าย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๗

๒. ประเด็นเบื้องต้น

ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับหนังสือส่งคำโต้แย้งของจำเลยทั้งสามไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติที่จำเลยทั้งสามโต้แย้งเป็นบทบัญญัติที่ศาลจังหวัดชลบุรีจะใช้บังคับแก่คดี เมื่อจำเลยทั้งสามโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง ส่วนที่โต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๕ หรือไม่ นั้น เห็นว่า มาตรา ๕ เป็นบททั่วไปที่วางหลักความเป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐธรรมนูญไว้ โดยมีได้มีข้อความที่เป็นการคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ ศาลรัฐธรรมนูญไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัยเฉพาะประเด็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๗ หรือไม่

ทั้งนี้ ไม่ปรากฏว่าจำเลยทั้งสามได้แสดงเหตุผลประกอบคำโต้แย้งว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคสอง วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า อย่างไร ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ กำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณา

วินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

๓. ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นกฎหมายที่ควบคุมการใช้อำนาจ
ของเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมในการดำเนินการกับผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อคุ้มครอง
สิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาให้มีสิทธิต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และได้รับการพิจารณาคดีอย่างเป็นธรรม
โดยกำหนดผู้มีสิทธิฟ้องคดีไว้สองกรณี คือ กรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์และกรณีราษฎรเป็นโจทก์ การที่
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม กำหนดให้ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ห้ามมิให้
จำเลยตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด เนื่องจากคดีที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นราษฎร
เป็นโจทก์ยังไม่ผ่านการตรวจสอบกลับกรองจากพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ หรืออาจผ่านการสอบสวน
แล้วแต่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง กฎหมายจึงบัญญัติให้ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้อง
คดีราษฎรเป็นโจทก์ก่อนที่ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาเสมอ เป็นการตรวจสอบหรือกลับกรองมูลคดีในชั้น
ก่อนการพิจารณาคดีของศาลว่าคดีมีมูลเพียงพอที่ศาลควรรับคดีนั้นไว้พิจารณาต่อไปหรือไม่ ป้องกันการกลับแก้ง
นำคดีที่ไม่มีมูลหรือขาดพยานหลักฐานสนับสนุนมาฟ้องต่อศาล หรืออาศัยกระบวนการยุติธรรมเพื่อแสวงหา
ประโยชน์อย่างอื่นนอกจากผลแห่งคดีโดยชอบธรรม และคุ้มครองจำเลยมิให้ต้องได้รับความเดือดร้อน
จากการตกเป็นจำเลยในคดีอาญาจนกว่าศาลจะตรวจสอบแล้วว่าคดีมีมูล เพื่อมิให้ส่งผลกระทบต่อสถานภาพ
แห่งสิทธิและเสรีภาพของจำเลย นอกจากนี้ แม้การไต่สวนมูลฟ้องในคดีที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นราษฎรเป็นโจทก์
ศาลไม่อาจถามคำให้การจำเลย และจำเลยไม่มีอำนาจในการนำพยานมาสืบได้ก็ตาม แต่ประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม ให้สิทธิจำเลยตั้งทนายมาซักค้านพยานโจทก์ได้

สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “คำสั่ง
ของศาลที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาด แต่คำสั่งที่ว่าคดีไม่มีมูลนั้นโจทก์มีอำนาจอุทธรณ์ฎีกาได้ตามบทบัญญัติ
ว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์ฎีกา” นั้น ในคดีที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นราษฎรเป็นโจทก์ เมื่อศาลมีคำสั่งให้คดีมีมูลแล้ว
ศาลจะประทับฟ้องไว้พิจารณาต่อไป คดีย่อมเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาของศาล คู่ความในคดีย่อม
สามารถใช้สิทธิต่อสู้คดีตามกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเต็มที่ คู่ความที่ไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลมีสิทธิ
อุทธรณ์ฎีกาตามกฎหมายได้อีกชั้นหนึ่ง การกำหนดให้คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลย่อมเด็ดขาด หากเป็นการจำกัด
สิทธิในการอุทธรณ์ฎีกาของจำเลยไม่ ประกอบกับหากยอมให้มีการอุทธรณ์คำสั่งได้ คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง
อาจใช้สิทธิในการอุทธรณ์เป็นเหตุในการประวิงคดี ทำให้การดำเนินคดีล่าช้า ขัดต่อหลักการดำเนินคดีอาญา
ที่มีเจตนารมณ์ในการคุ้มครองจำเลยให้ได้รับการดำเนินคดีที่รวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม สำหรับกรณี
ที่ศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้วเห็นว่าคดีไม่มีมูลนั้น กำหนดให้ศาลพิพากษายกฟ้อง ทำให้คดีเสร็จไปจากศาล
โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์ฎีกาได้ตามบทบัญญัติว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์ฎีกา เพื่อให้ศาลชั้นอุทธรณ์ฎีกาตรวจสอบ
ดุลพินิจการสั่งประทับฟ้องของศาลชั้นต้นอีกครั้ง เป็นการเปิดโอกาสให้คู่ความในคดีสามารถใช้สิทธิต่อสู้คดี

ตามกระบวนการยุติธรรมอย่างเต็มที่ เป็นหลักประกันความเป็นธรรมให้แก่คู่ความ เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ

ดังนั้น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่เป็นไปตามหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และหลักการรับฟังความทุกฝ่าย เป็นหลักประกันสิทธิของจำเลยในการต่อสู้คดีตามกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นหลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ ไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ขัดต่อหลักความเสมอภาค ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

๔. ผลคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม และมาตรา ๑๗๐ วรรคหนึ่ง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

องค์คณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นายวรวิทย์ กังศศิเทียม นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์ นายปัญญา อุดชาชน นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม นายวิรุฬห์ แสงเทียน นายจรินทร์ ทะวานนท์ นายภดล เทพพิทักษ์ นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์ และนายอุดม รัฐอมฤต

หมายเหตุ ประกาศราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม ๑๔๐ ตอนที่ ๗๐ ก วันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๖

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสำนวน

นางสาวจิราวรรณ ราชกันทร

นางสาวนฤมล แซ่โจ้ว ผอ.กค.๑

นายอรรถวุฒิ รัตนสุภา ผอ.สค.๑

นางสาวธาริณี มณีรอด ผชช.ด้านคดี

ย่อโดย นางสาวจิราวรรณ ราชกันทร

นักวิชาการคดีรัฐธรรมนูญปฏิบัติการ

นายอดิเทพ อุษยะพัฒน์ ผชช.ด้านคดี ตรวจสอบ

นายสุทธิรักษ์ ทรงศิริไล รอง ลสร. รรท. ลสร. ตรวจสอบ